

DENGELEG

2019. NYÁR

XXV. ÉVFOLYAM 3. SZÁM

Evangelizáció

2019. augusztus 11-én volt Egyházasdengelegben a Nógrádi Evangélikus Egyházmegye évente megrendezendő evangelizációs alkalma.

Ennek régi hagyománya van a megyében, ám Egyházasdengeleg, mint helyszínt biztosító közösség most először került képbe. Jellegénél fogva ezek szabadtéri események. A szervezők megtekintették a szóba jöhető helyszíneket és egyértelműen az iskolaudvarra esett a választás.

Számunkra, akik itt élünk, ez megszokott terület, és bár mi is szépnek tartjuk, de mások – úgy, mint rendezők és vendégek –, szinte az egekig magasztalták. Ez is egy hozadéka az alkalomnak, mert minket itt élőket ráébreszt arra: milyen értékei vannak Egyházasdengelegnek. Az iskolaudvar fekvése, és jelen kialakítása révén tényleg egy gyöngyszem a falun belül.

Ez már önmagában jó kedélyt generált a vendégekben, de az alkalom is értékes volt. Nógrád megye, mintegy harminc evangélikus gyülekezetéből kb. 250-en érkeztek az evangelizációra

Díszvendégként Szeverényi János, országos missziói titkárt köszönthettük, aki nemcsak érthetően, de megragadóan is hirdette Isten Igéjét.

Kiemelt helyet kapott a délutánban a nyíregyházi Emmausi Tanítványok nevű keresztény zenekar, ők képviselték a zenei részt, beleértve a közös énekeket és egy önálló koncertblokkot.

A szervezőknek a gyerekekre is gondjuk volt, a velük való foglalkozásra egy profi stáb érkezett, akik a Vasárnapi Iskolai Szövetség emberei, munkásai.

Arra is jutott idő a gyermekmunkában, hogy egy helyi érdekességgel ismerkedjenek. A gyülekezet presbitere, Jambrik Péter saját méhészetébe, és ezzel a méhek csodás világába kalauzolta a kicsiket.

Úrvacsorával, majd szeretetvendégséggel zárult a délután. Ez utóbbi a helyszínt biztosító Önkormányzat és a kiszolgálás munkáját végző Gyülekezet felkészültségét, lelkiismeretességét dicséri. Köszönet illet mindenkit, aki ebben a megmozdulásban részt vett: Berkes Balázs úr, a község polgármestere élen járt a szervezésben az önkormányzattal együtt. Hasonlóan teljes erőbedobást tanúsított a helyi gyülekezet minden tagja. Jó volt látni, hogy idősek-fiatalok milyen lelkesedéssel álltak helyt feladatukban. Meg kell említenünk még Héhalom polgármesterét Bakos József urat, aki a berendezés eszközeiben nyújtott segítséget. Kettős feladat volt ez. Az evangélikus egyház ünnepe a falu jó hírnevét is öregbítette.

Szerencsére az idő is jó volt, így minden itt lévő kiválóan érezhette magát és hasznos lelki értékekkel gyarapodott. Jó egy ilyen alkalom arra is, hogy egymásról többet tudjunk meg, tulajdonképpen ez is egyik célja az ilyen közösségápolásnak, ahol a megye nem ritkán szórványáiban élők is érezhetik, hogy egy nagyobb működő közösséghez tartoznak.

*Bartos Zoltán
lelkész*

Székelyföldön is jártunk.

Ismét eltelt egy év, és újra elérkezett az erdélyi kirándulás időpontja, ami az Érendréd-i testvér település meghívására történt. A vendéglátók kérésére az idén három naposra sikeredett az utazás, a tervezett úti cél távolsága végett. A településünk 16 fővel, vegyes összetételű társasággal vett részt a kiránduláson, volt közöttünk önkormányzati tisztségviselő, nyugdíjas, fiatal generáció képviselője egyaránt. Az utazásunk első napján a házigazdák szokásos nagyvonalú és szívélyes vendéglátásának lehettünk részesei. Náluk az idén a hagyományos Gólya fesztivál helyett családi nap került megrendezésre, sok gyermek programmal, sport rendezvénnyel és színes kulturális műsorral. Az est folyamán mi is részt vehettünk egy fergeteges könnyűzenei koncerten. Ez a nap az erdélyi barátainkkal való közösség formálásról szólt, nagy szeretetben és megértésben egymás irányába.

A második nap, a hosszú utazástól eltekintve Erdély, Székelyföld csodás tájait tárta fel előttünk. A Parajdi sóbánya volt utunk aznapi célállomása. A sóbányáról annyit kell tudni, hogy **Európa egyik legnagyobb sótartalékát őrzi a Parajdi Sóbánya**, ahol a sóterrsz 1,2 kilométer x 1,4 kilométer átmérőjű, enyhén ellipszis formájú, és a gyökere 2700 méter mélyről indul. Ez egyben azt is jelenti, hogy több száz évig bányászható kincset, esszenciális parajdi sót őriz. Nem csoda, hogy Erdély bőségének egyik legmérvadóbb feneketlen kincsesbányája.

A nap végén még egy kis kitérővel ellátogattunk a közeli Korond településre, mely világhírű fazekasságáról, melyből némi ízelítőt magunk is megcsodálhattunk. Az éjszakát egy közeli vidéki szálláshelyen töltöttük, kellemes környezetben.

A harmadik napi programunkon annyi látnivaló volt össze sűrítve egy napban, hogy élménytárunk sem bírta elraktározni, köszönet a digitális világnak, képekben sikerül megörökíteni azt. Elsőként a Békás szoros monumentális szikláit csodálhattuk meg és sétálhattunk át zuhatagos hegyi patakkal övezett szerpentes szirtjei között. Az érzés félelmetes ugyanakkor felemelő is volt, a természet ereje mily csodákra képes.

A következő látnivaló a Gyilkos tó és környéke. A monda szerint a tó elnevezése onnan ered, hogy élt egykor Gyergyó környékén egy lány, Fazekas Eszter. A páratlan szépségű, szürkészöld szemű hajadon egy szép napon elment a Szentmiklós-i vásárba. Itt találkozott egy legénnyel, aki rögtön beleszeretett a lányba. Ám hiába tűzték ki azonnal az esküvő napját, a fiút elvitték katonának. Eszter kitartó hűséggel várta haza nap, mint nap. Esténként a közeli fenyvesben sétálva és énekelve igyekezett szerelmes sóvárgásán enyhíteni. Így bukkant rá egy zsvány is, akit Eszter szépsége elvarázsolt, ezért elrabolta a gyönyörű lányt. Eszter azonban ellenállt és nagyot sikoltott. A zömök sziklák meghallották a kétségbeesett lány kiáltását. Válaszuk villámlás volt és mennydörgés, zuhogó eső és koromsötét éjszaka. Az égzengés megindította a merev köveket. A völgybe zúduló tömbök maguk alá temették a hős szerelme és elrablóját is. Ezt követően kapta új nevét a tó.

Utazásunk következő állomása a Medve tó, amely közkedvelt fürdőhely, népszerűségét a víz magas só tartalmának és csodás fekvésének köszönheti. 1875-ben keletkezett, a világ legnagyobb heliotermikus tava. Alakja kiterített medvebőrre hasonlít, innen származik a neve.

Többek bánatára medvét nem sikerült fellelnünk, de a fantázia végtelen, láttunk viszont rengeteg olyan helyet, ahol lehetett volna, vagy valamikor esetleg előfordult ott.

Az utazásunk hazafelé kissé kimerítő volt, különösen a két gépkocsi vezetőnek, akiknek köszönetet mondunk kitartó és biztonságos vezetésért.

Ezúton is köszönetünket és hálánkat fejezzük ki Papp Tibor polgármester úrnak, és az ő segítőinek, akik nekünk ezt a csodás utazást megszervezték. Sokunknak ez a kirándulás a „bakancs listás” kirándulás volt. Az élmény egy életre szólt.

Bodor Tamásné
önkormányzati képviselő

DENGEELEG

Az Egyházasdengелеgi Önkormányzat tájékoztatója. *Kiadja: Egyházasdengелеg Község Önkormányzata*

☎ 3043 Egyházasdengелеg, Rákóczi út 79., ☎ 32/587-025; <http://www.dengeleg.hu/>; E-mail: hivatal@dengeleg.hu.

Felelős kiadó: Berkes Balázs polgármester

„A bűn az, hogy az ember sok a világnak”

Gerold László: Színházi jövés-menés. Forum, Újvidék, 2019.

Lódi Gabriella

„Hogy az emlékek megőrzése a színház számára különösen fontos, az többek között azzal is indokolható, hogy a színházi előadás a születés pillanatában megsemmisül, ugyanabban a formában egyszeri és megismételhetetlen.”

(Gerold László)

Bányai János jegyezte meg Gerold László hetvenedik születésnapját ünnepe: „Arról sem kell megfélekezni, hogy a színházi kritikának mindig van olvasója. A kritika műfajai közül a színikritika a legolvasottabb, bár erről aligha lehet felolvasásszociológiai kimutatás. A színikritikára központban és vidéken egyformán érdemes odafigyelni, mert mindig elárul valamit a színházról és a kultúráról és természetesen, amit rajta kívül más nem közvetíthet a közönség, az olvasó felé, még azok felé is, akik valamilyen oknál fogva az előadást nem láthatták. Más szóval, önálló élete (is) van, vagy lehet, a színházi kritikának. Eppen ezért oly olvasott műfaja a színikritika a publicisztikának.”*

Gerold László (1940–2016) ötvenöt éven keresztül írta színházi és irodalmi kritikáit és tanulmányait a vajdasági, de bátran mondhatjuk, az egyetemes magyar nyelvterület nagyra becsült színházi krónikása, tudósa volt – fogalmaz róla Portrévázlatában Bordás Győző, a Színházi jövés-menés című kötet összeállítója. A Forum Könyvkiadó jelentette meg Gerold László egybegyűjtött, budapesti és újvidéki tudományos tanácskozásokon elhangzott színházelméleti, színháztörténeti tanulmányait, melyekre az Ígylétünk (2006) című kötet folytatásaként is tekinthetünk.

Irodalomtörténészként, kritikusként, esszéíróként, szerkesztőként Gerold László azt vallotta, hogy az irodalom és a színházművészet két különböző művészeti ág, tehát a színikritika nem drámakritika. A vajdasági magyar drámára és színházra vonatkozó tanulmányai azt bizonyítják, mennyire élénken foglalkoztatták a drámákban a kisebbségiek mentalitásának, életérzésének, gondolkodásmódjának, viselkedésformáinak drámákban történő megjelenítése, olvashatjuk a kötetben.

A mai magyar dráma fejezetcím alá sorolt tanulmányokban a színház (ön)kultuszáról értekezik – „a színház számára a kultusz teremtése is színház” – melynek legjellemzőbb funkciója,

hogy az aktuális, a létező színházzal hozzon bennünket minél közelebbi kapcsolatba. Ír az utazástoposzokról drámában és színházban, a természet-ről drámában és színpadon, témái közt szerepel a város mint a drámák helyszíne és kulisszaként funkcionálása, a mai magyar drámákban, „újrahasznosított szövegvilágok”, a pénz, mint drámai motívum, a sport a drámában (ami szintén játék, kapcsolatuk közös nevezője a test, a test megnyilatkozási formái, a mozdulat és a gesztus), melyekről Eörsi István és Spiró György drámái, Háy János szövegei kapcsán értekeznek.

A Kisebbségi mentalitás című rész tanulmányaiban szó esik modernitásról és aktualitásról drámában és színházban, mítoszokról és drámákról a vajdasági magyar irodalomban (Tóth Ferenc, Varga Zoltán és Végel László műveiben, melyekben az antik és a keresztény kultúrkör mítoszai értelmeződnek át). Deák Ferenc, Tolnai Ottó és Varga Zoltán színpadi szövegeit a Kisebbségi mentalitás – variációk a vajdasági magyar drámában c. tanulmányban tárgyalja Gerold László. Színház és politika Újvidéken, Dráma / színház – hatalom a 90-es évek jugoszláviai magyar drámaírásában és színjátszásában, Az állami cenzúrától az utcaszínházig c.

tanulmányokban színház és politika kapcsolatát boncolgatja.

Gerold Lászlónak tanulmányai kötetbe szerkesztésén kívül is számos tudományos terve volt még, melyekben váratlan távozása megakadályozta. A kötet értekezései az Újvidéki Egyetem és a Budapesti Irodalomtudományi Intézet tanácskozásain hangzottak el. 2004-ben megjelent, Léthuzatban c. tanulmánykötetéről Gerold László a budapesti Palládium Alapítvány díjában részesült. Ez alkalmából készült portréjában jelentek meg akkor a következő

sorok: „Ebben a kötetben Gerold László Kárpáti Aurélt idézi: A kritikus sohase azt dönti el: jó-e az előadott darab, vagy rossz. Ő legfeljebb azt mondja: mesterségbeli hibákat vagy tökéletességeket látok benne, ezeket dicsérem, amazokat kifogásolom. Nekem tetszik, ezért meg azért, vagy: nekem nem tetszik, ezért meg azért. De csak – nekem.” Ehhez tartotta magát mindig, tartja ma is Gerold László, s neki is, akárcsak Kosztolányi Dezsőnek, minden poggyásza a szeretet meg egy látcső.” (Barácius Zoltán: Gerold László. Hét Nap, 2005. 3. 16., LX. évf., 11. sz.)

Tanulmányait olvasva emlékezünk a tanárra, a kritikusra, az irodalomtudósra. „A bűn az, hogy az ember sok a világnak” választotta egyik értekezésének címét Németh László-idézetet, melyben a tudományt, mint drámai motívumot elemzi a magyar dramaturgiában. Gerold László irodalomtudósként páratlan szakmai érzékenységgel, hozzáértéssel foglalkozott színháztörténeti kérdésekkel. Szellemi hagyatékából válogatva, ez a kötet talán némileg segít majd betölteni azt az űrt, amelyet maga után hagyott.

* Bordás Győző: Utószó helyett. Portévázlat Gerold Lászlóról. In: Színházi jövés-menés. 167.p.

Szent Ferenc napsugár kertjéből
citrom zuttyan asztalunkra megjött hozzánk
Döme nagyapánk kevélyen pödrött bajszával
meggyfaszipkájával fejét sem láthatom
eregeti füstöt térdére ültet ki gondolta volna
rólad kicsi Pistám világra jöhetsz egyszerű
anyád sem volt még pajkos gondolatunk
öreganyád pedig szépen simult boglya
tövéből indultak maradékaim friss széna
illata Istent is hazacsálja csak engem nem
hívhatott vissza azonnal Szerbia hegyei
között találtam gránátrobbanásokban igaz szerencsém
Albániában pillantottam meg először a tengert s láttam
apró lovon menekülni szerbek királyát mijelőnk
ilyen lovakat nem nyergelünk nekem soha
életemben lóra még nem tellett Galíciában
az oroszok kilöttek alólam négy csudaszép pejót
baka létemre lovagoltam tábornoki levelekkel
jó lett volna ha egy megmarad nekünk biztosan
összeфуvaroztam volna vele egy-két hold földet
jobban éltünk volna de robbant cudarul
körülöttem a világ meg énekelni kezdett
Doberdó is ám nagyon fals volt az a kórus
tépett ezredünk szervezeten tért meg
Budapestre nem öntötték ki a vizet vezetőink
vödörből pedig mentem volna már Zentára
öreganyádhoz meg Újfaluba utolsó gyermekünk
1914 szeptemberében született fiú én meg még
nem is láttam ez idáig sok szabadságomból egy nap sem lett
követelőztem de puskavesszővel kaptam seggemre
elhallgattam igazsa volt őrmester úr Sónak baka
nem kutya magyar király megbecsült katonája
ne ugasson kap napjában egyszer föttet néha
elhordott ingek hátából hasított kapcát elég neki
ketten azért megszöktek egyiket elfogták főbe is
lőtték csonkolt ezredünk előtt kaszárnya
végében klozet falánál sirt az elmúlás előtt derék
Jani jó három évet húzott le velünk négyyszer sebesült
érem soha nem jutott halállal komázott
nem látta maradékait kisebbnek nyilván nem ő
az apja talán mégis hiszen Isten csodára képes
14 hónapra is születhet gyerek nem kurva az asszonyom
egy Jani asszonya nem léphet félre az a kised
Jézusra hasonlít meg énrám dalolta halál
pillanatában késve érkezett kivégző osztag
bajszos katonái klozet cserepeit zörgették őrmester úr
Kuharszky lötte fültövön kegyelemből elsőnek
ő harapott fűbe Tisza menti fronton rományok ellen
szíven hátulról tőlünk ajándék rohadék sarzsinak
öreganyád még tizemnyolcban fölutaszott Pestre
nagy nehezen kaptam egyetlen éjszakára kimenőt
asszony mégis asszony tündére minden lélegzésünknek
sok-sok év után tán évezred is eltelt csatákban
találkoztunk végre újra szerethettem és gyűrődhettem
elnyűhetetlen testét ketten mehettek vissza Zentára
második lányom és feleségem én nem tudtam csodáról
Isteniünk és Jézusunk pompás kegyelmességéről
Tiszánál futóárokban hittük Magyar Királyságot védjük
durranással bekövetkezett nagy futás pesti gyerekek
lába alatt porzott az élni akarás aztán valami

Ballada öregapámról

Balogh István

népbiroz dühös parancsára főbe löttek hat embert
nyolcat ítélték gyávaság miatt halálra pestiek
szaladtak mi maradtunk kettőt közölünk is vettek
egyikük a Sück ígérte nekem Flóri bácsi
én megtanítom írni-olvasni eltűnt a Sück talán
Ceglédre mintha mondta volna oda való
én Cegléden nem is jártam elkerültem végül
megszöktünk hárman hogy megtudtuk nincs már haza
vége a Magyar Királyságnak akkor mit keresünk itt
ketten érkezünk meg Zentára Csendes Jóskát valami
tűzvonalon agyonlöttek a szerbek Zentán megsügták
Horgos fölött már határ van értem gyorsan kijött a szerb
zsandár bevitték kiveték két fogamat föllocsoltak
kérdettek ráztam fejem vért köhögtem föl
pirosat pisáltam aztán kommunistává akartak tenni
én megmondtam Nagy Háború öt évszámát Szerbiáért
elverték cefetül nem akartam Cer-hegységbe menni
szuronyoddal szerb hőst megsebezte-e
nem tudom mi lett velük de megszurkáltam
néhányat no ezért kaptam hatalmas verést
négy napig magam alá szartam-hugyoztam
nem tudtam mi a bűnöm ha én nem szúrok akkor
ő döf le engem sturm csak ilyen előbb pálinkát vagy rumot
egyetlen hajtókára veszettként ordítasz nem is láthatod
részeg-vakon ellenedet csak bökdösöl ha akad
húsba találtál aztán igyekezz visszarántani szuronyod
védtelen vagy én túléltem e borzalmakat csata után
láthattuk ki kit szúrt le ott biüdösödött rengeteg test
kedves hegyoldalban fű között apró virágok
valahol sirtak anyák feleségek szeretők
nem akartam mászni albán meredélyek szélén
jeges marokkal ragadtott volna sötét szakadék
féltem mindentől ünnepek kilgozódtak fülem közül
kukkeren királyt láttam apró lovon előlem menekülni
csodálkoztam miért araszol tőlem én nem üzöm
meglennénk mi egymás mellett őrmester úr Vidáts üvöltött
szedjük lábunkat rongyos kapcánk törekeket testált
lelkünket hólyagossá tette éjjelenként biüdös
lé folyt fülemből ritkán faszoltunk föttet szárazzal
csínján bántak megláttam két tengert Adriát meg Jóni
hullámaait mit érek most vele kicsi vagy unokácskám
nem is érted mit beszélék meg miért mondom mindezt
anyád majd mesél rólam ha nem leszek én a Döme Flóri
akinek igazi szerencséje hogy eltűnt a Söck
írni-olvasni nem tanulhattam meg két keresztet húzok
most a Tito idejében is hivatalos papírokra
analfabéta nem lehet propagátor hápogta
kövér zsandár elbocsátott bilincs helyett eredj haza
osztott akkora pofont megcsókoltam flaszter
mocskos tégláját hej ha Poroszlónál én
vagyok nyolcadik anyád se lenne te se lennél
a Söck megszökött a nyolcadiknak megkegyelmeztek
valami pesti nagykutya kölyke volt nagykutya mindig
végigkúrják ezt a kehes világot ők szerencsések én meg
Döme Flóri nincstelen napszámos vagyok akit

valaki nagykutya fia helyett megkentek azonnal besoroztak
generációm tartalékban még vagy másfél évig
nagy pénzzel zsírozott valaki Zentán én lettem
töppörtyű alja de hazajöttem miattatok unokáim
ne mássz fejemre te gyerek ne borzold bajszom
eltöröd a viaszt hogy megyek el Kolóniából Újfaluba
kiröhögnek szembejövő népek öreganyád
akkorát nyérit majd mint mesék táltosa
kicirkalmazódik égbolt fejünk fölött
nem voltam még öt éves végül csak ravatalán láttam viszont
anyai öregapámat Döme Flóriánt Kun Béla
húséges magyar királyi katonáját nagyanyám halkan siratta
apai nagyanyám meg ölebe húzott ültünk a padkán
vártuk halálmadarakat meg plébános urat
itt vannak szólt be sötét szobába valami asszony
csönd lett aztán homályban fogatlan vénasszonyok
imádság helyett és Jézus szentséges emlegetése helyett
happogták mint sovány kacsák ide jön-e plébános úr
biüdös kommunistának mondták őt rács zsandárok sokszor
le is fogták meg is verték kommunistasága miatt
én meg a fáradt cudarodó csöndbe beleszóltam mi az a
kommunista nagymama hallgass gyerek Döme tatát
kommunistává akarták tenni a szerbek meg is verték
pedig minden vasárnap megkönnyezte Kis Szent Teréz
megszállott vágját napról napra lelkeket mentsen
dühösen kiáltottam beleremegett a gyertyaláng
mi az kommunista nagymama szerencsére belépett
plébános úr vele jöttek kommunizmust elröppentő angyalok
Miatyánk biztosan belépett vénasszonyok kórusával együtt
masíroztam mindenki hangosan fölsírt szögeztek
víg kalapácsok koporsó fedelét négy halálmadár
fekete atillában hetyke ferencjóska sipkával fején
kivitte nagyapám maradványát aki tán
hős volt porrá válhatott volna Szerbiában Albániában
Galíciában vagy Karszton lehetett volna nyolcadik Poroszlónál
pesti forradalmi seregész megfutott a románok
elől jött valami politikai biztos vagy miniszter vagy
élet és halál pillanatnyi ura főbe lövettett hat legényt
de én itt vagyok élő magyar mementó látogatom elődeim sírját
ha néha hazajutok virágot viszek keresztjüket csókolom
öreganyám visszacsókol vigyázz unokádra Pistám
nő a fű a fa kikelnek kismadarak fecskefészek lakója lehettem
táplált az anyám az apám növekedtem gyarapodtam
unokámnak Péternek regélhetek közvetlen elődeinkről
mindkétük öregapád hazahozta ferencjókás katonagúnyját
asztán elballagtak egymáshoz közel nyugosznak
szülővárosukban Zentán az alsóvárosi Szent Anna temetőben
Balogh Albert Béla (1878–1961; 1916 január–1918 november)
már itthon szidta tele szájjal világunk színévaltozását
Döme Flóriánról (1881–1951; 1914 augusztus–1919 augusztus)
anyai öregapámról balladát faragtam
mesterséges hazája csontvelejéig zaklatta
állami ünnepekkor különösen törődött vele városháza
pincéjében hálót fon pókok selyem fonalából
nagyokat kacag tarackos érveteket keleszt az elmúlt század
kapát kaszát kalapálni kalapja mellett árva hajnal
csattogó csontváza gyaktatja százfejú fura kísértetét
Újfalú és Kertek határán megálljt parancsol kelő napnak
körberöpüli bérelt háza nádtetejét behuhog kemence kéményén
2019. január–július